

سایه روشن‌های «سایه»

نقد اشعار هوشنگ ابتهاج

میدرضا شکارسری

کتاب‌دانشجو

سایه روشن‌های «سایه»

نقد اشعار هوشنگ ابتهاج

حمیدرضا شکارسری

ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان

طراح جلد: سید ایمان نوری نجفی

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

مؤگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه ادیب فقه جواهری

سرآه: شکارسری، حمیدرضا، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور: سایه روشن‌های «سایه»: نقد اشعار هوشنگ ابتهاج / حمیدرضا شکارسری.

مشخصات نشر: [تهران]: کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۶.

مشخصات نشر: ۱۲۳ ص.

شابک: 3-312-59-978 600

وضعیت فهرست‌نویسی:

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

عنوان دیگر: نقدی بر اشعار هوشنگ ابتهاج.

موضوع: ابتهاج، هوشنگ، ۱۳۰۶-- نقد و تفسیر.

موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۴-- تاریخ و نقد.

موضوع: Persian poetry -- 20th century -- History and criticism

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۸۷۴ ی ۳ پ / ۷۹۴۳ PIR

رده‌بندی دیویی: ۸۷۱/۶۲۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۴۴۴۶۹

تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۷	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۵	گفتار اول: حیات شاعری و ادبی امیر هوشنگ ابتهاج
۳۷	گفتار دوم: ابتهاج و تأثیرپذیری از عصر مشروطه
۴۳	گفتار سوم: ابتهاج، شاعری عزل سر ۱؟
۶۹	گفتار چهارم: ابتهاج، شاعری نوسان ۱!
۹۱	گفتار پنجم: ابتهاج شاعری حرفه‌ای ۱؟
۹۲	شاعر حرفه‌ای کیست؟
۱۱۱	کلام آخر
۱۱۳	ضمیمه
۱۱۳	سال‌شمار زندگی امیر هوشنگ ابتهاج «سایه»
۱۱۷	کتابنامه
۱۱۹	نمایه اعلام

پیشگفتار

یکی از سبک‌های مطبوعه‌ی روزگار معاصر ما، امیر هوشنگ ابتهاج (ه.ا.سایه) است که از جهاتی چند افتخار و ادعای اقبال نقد و بررسی است. ابتهاج به گمان برخی کارشناسان، فرزند زمانه خویش است. زیرا «تأثر از حوادث و رخداد‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی عصر خود، گاهی اوقات صریح و گاهی با کنایه و استعاره اقدام به سرایش شعر کرده است. علاقه‌مندانه اشعار او هم مردم کوچه و بازارند، هم استادان فرهیخته؛ هم جوانان نوگرا و هم قشرهای پابسته سنت؛ هم خوانندگان موسیقی پاپ و هم آوازخوانان سنتی و...» بنابراین «علاقه‌مندانه اشعار او برخلاف بسیاری از شاعران، متنوع است. «سایه»، مفاهیم امروزی را در قالب‌های شعری دیروز همچون غزل به مخاطب عرضه می‌کند. وی عرفان را - با قرائت که خود بدان معتقد است - با سیاست و جامعه در هم می‌آمیزد و با چاشنی عشق بر سر سفره شعرخواران می‌نهد. در این کتاب تلاش شده است در حد حجم موجود به این سؤال‌ها پاسخ داده شود که چرا اشعار ابتهاج غالباً مردمی‌اند؟ علت رازآمیزی و معماگونه‌ی اشعار «سایه» چیست؟ سیر اشعار ابتهاج از کجا به کجاست؟ اشعار وی تا چه میزان معرفت‌زایی می‌کنند؟ و ...

اثر حاضر محصول تلاش گروه ادب و هنر مرکز پژوهش‌های جوان است. این مجموعه، شاخه‌ای از شاخسار پربر و بار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی^۱ است که

۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با توجه به بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری پیرامون زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و پرداخت علمی و

با گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی» و «ادب و هنر» به افق‌های پیش رو و گام‌های پیشرو در عرصه فرهنگ جامعه اندیشیده و آثار مفیدی به ثمر نشانده است. رشد و شکوفاندن باورها و گرایش‌های دینی، معرفی الگوهای مطلوب رفتار دینی و پاسخ به نیازها و خواسته‌های جوانان در زمینه‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی از بارزترین اهداف فراروی مرکز است تا با رصد شرایط و رونق جامعه، به صید موضوعات ضروری دست زند و پژوهش‌هایی مفید بیافریند. مرکز پژوهش‌های جوان در چهار سطح جوان، دانشجوی، اندیشه و طلبه به تولید آثاری در قالب‌ها، ارایه‌ها، گوناگون مشغول است:

۱. «کتاب جوان» برای مخاطبان جوانی تهیه می‌شود که ۱۷ تا ۲۴ ساله‌اند و دوره متوسطه تحصیلی را سپری کرده‌اند.
 ۲. «کتاب دانشجوی» مربوط به دانش‌آموزان مقطع کاردانی و کارشناسی است که به طور معمول ۱۸ تا ۲۶ سال دارند.
 ۳. «کتاب اندیشه» برای جوانانی نگاشته می‌شود که پویایی فکری خویش را تعالی بخشیده و بر فرازی فراتر از مقطع کارشناسی قدم نهاده‌اند. به طور معمول کمتر از ۲۸ بهار را تجربه کرده‌اند.
 ۴. «کتاب طلبه» با جوانانی سخن می‌گوید که سال‌های نخستین سطوح میانی علوم حوزوی را می‌گذرانند.
- کتاب پیش رو از آثار سطح دانشجوی این مرکز است.

روزآمد به حوادث فکری و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری قشرهای تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، به عنوان نهادی علمی - پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

این مرکز با قدردانی از آقای حمیدرضا شکارسری برای انجام دادن این اثر، تلاش
مجددانه مدیرگروه ادب و هنر، آقای محمدحسن شاهنگی و همکاری ارزیابان گرامی،
آقایان سیداحمد نادمی و محمدجواد شرافت را ارج می‌نهد و صمیمانه در انتظار نقدها و
پیشنهادهای خوانندگان تیزبین نشسته است.

مرکز پژوهش‌های جوان

www.ketab.ir